

skrivnem, razdelil je vse svoje imetje med reveže, mnogo jih je, katere je tolažila njegova beseda, a še več onih, katere je obdarovala njegova roka.

Bil je trd in neupogljiv, mož, kakor jih je malo. Svojih načel ni nikdar zatajil. Brila je huda, mrzla sapa po slovenskem polji, marsikdo je padal, marsikdo je zatajil svoje prepričanje, a Močnik nikdar: neupogljiv in neupognen je stal v boji, braneč, kar mu je bilo svetega, neoziraje se na desno ali levo.

O najhujših časih, ko so valovi političnega življenja do vrhunca priklopili, ko so najboljši odpadali, ko se je prava gonja zoper Slovence pričela, prevzel je uredništvo „Tovariša“, ki je bil marsikom trn v očeh. A Močnik se ni zbal mogočnih nasprotnikov; mirno brez strahu in brez strasti je odbival napade, ne se meneč za nasledke odpora. Pa kljub vsemu nasprotovanju je užival obče spoštovanje tudi pri svojih nasprotnikih, saj so predobro vedeli, da dela Močnik iz prepričanja, iz ljubezni do stvari, ne iz trme i svojeglavnosti; kajti Močnik je bil zelo mil in miren značaj, ki ni nikdar i nikomur tudi v sili krivice storil.

Tak mož, cel mož je bil Močnik, čegar pozemeljske ostanke krije sedaj že črna prst; v prah bo njegovo telo, a njegovo delovanje ostane, njegov vzgled bodril bo njegove naslednike, njegov spomin bo živel med nami. Blag mu spomin!

Lepopisje na višji stopinji.

Preteklo je 25 let, odkar je potrdil presvitli cesar državni šolski zakon, kateri je ponos Avstrije, osobito njenega učiteljstva. Kak napredek se je storil v šolstvu v teh letih, prepriča se vsakdo, kdor pomisli, da so se pomnožile šole na Kranjskem za 55⁰/_o, ter da je število anafalbetov tudi zelo padlo. Pač še nismo na oni stopinji, na kateri bi morali biti, a da se je v zadnjih desetletjih pri nas mnogo storilo, svedoči nam ogromno število udov družbe sv. Mohorja. Do tega števila bi pač ne bili mogli dospeti, ako bi se ne znižalo v zadnjih desetletjih tako zdatno število anafalbetov.

Je-li pa število onih, ki so večji pisanju, v istem razmerju naraslo? Žalibože da ne! Da mnogi celo trdijo, da veliko število novo šolo dovršivših ne zna zapisati čez nekoliko let svojega imena. Pripeti se namreč mnogokrat v uradih, da marsikateri, ki je dovršil novo šolo, noče podpisati svojega imena. Ker škoduje to ugledu nove šole, pretresujemo vzroke in kako naj se isti odstranijo.

Preteklo še ni ravno veliko desetletij, ko je bilo branje in pisanje na deželi redka stvar. Ni čuda, da so malokateri zamogli zapisati svoje

ime, tem bolj ker so bili uradni spisi takrat še vsi nemški. Tekom let se je to vendar zdatno spremenilo. Zdaj se dobi v mnogih krajih le malo število onih, ki ne znajo brati in pisati — a vendar jih toliko noče podpisati v uradih svojega imena. Kako to?

Vzroki so različni. Poljedelci si morajo s težkim trudom priboriti svoj kruh. Zato postane njihova roka pisanju okorna, razven tega imajo mnogi le malokedaj priliko, da bi morali pisati. Ni čuda, da se vsled tega odvadijo pisanju, da na uradnikov ukaz, naj se podpišejo, dvomijo ako še znajo pisati ter da pravijo „Naj le oni podpišejo“. Marsikateri uradniki jim potem prigovarjajo naj se podpišejo, toda zamanj je večinoma njihov trud. Le ako se zahteva, da mora dotični, ki noče ali ne zna zapisati svojega imena, pripeljati dve pisanja večši priči — kar se mora vedno zgoditi pri notarijskih pismih, pripravljeni so večinoma, da se podpišejo.

V veliki meri, da se ne bavijo mnogi s pisanjem, ko izstopijo iz ljudske šole, da celo ne znajo ali se ne upajo več podpisati svojega imena, je vzrok napačna metoda lepopisja. Lepopisje se je pred nekoliko leti bolj gojilo, kakor dan danes. Vspeh je bil vendar le navidezen, kajti kazal se je le v šolskih zvezkih, osobito v „kartelcah“, koje smo morali pisati koncem šolskega leta. Priznavam, da so si mnogi pridobili s to metodo jako lepo pisavo, a vendar ista pri večini ni vspevala, kajti večina si je pokvarila popolnoma pisavo v navadnem življenju, mnogi pa so celo opustili pisanje, ker jim je isto povzročilo preveč težkoč. Glavni vzrok je bil ta, da je bila metoda premalo praktična, da se je pisanje gojilo le kot lepopisje ter se je metoda premalo naslanjala na njegovo porabo v vsakdanjem življenju. V mnogih ljudskih šolah se piše še sedaj skoraj izključljivo v čveterorižne pisanke, le malo časa v jednorizne. Kako se mora pisati na brezčrtani papir se ne goji in vendar je to napaka, kajti v navadnem življenju ne rabimo črtanega papirja. Trudi se še toliko s predavanjem, kakšna naj bo oblika pisem in kuvert, ako učenci ne bodo spisali pod tvojim nadzorstvom nekoliko pisem in naslovov, ne bodo veliko bodi si še tako temeljitim predavanjem pridobili.

Lepopisje se je gojilo veliko let s pomočjo zvezkov s predpisi. Ti so imeli prednost, da je imel učenec pred seboj vzorne pismenke v pravi obliki. Ko je dobil učenec nov zvezek, začel je pisati z velikim zanimanjem. Prva vrsta je bila vedno lepo spisana, slabejše zadnje vrste. Ko pa je učenec popisal nekoliko strani, naveličal se ga je in hitel je popisati ostale strani, zato so bile zadnje strani slabo pisane. — Sedaj predpisujemo učencem na tablo. Ako pa zapišemo začetkom ure na tablo ter pustimo učencem pisati vso uro, smo zopet v stari metodi. Učenci pišejo le nekoliko časa z zanimanjem, potem jih pa pisanje več ne zanima. Zato se morajo predpisi mnogokrat menjavati.

Da pa postane pouk mikavnejši, rabimo v predpise besede iz zemljepisja in zgodovine ter spregovorimo o istih nekoliko besed. Tudi lahko gojimo v lepispisnih urah pravopisje n. pr. da pišemo besede z lj, nj itd. S tem postane pouk mikavnejši, s tem se pouk koncentrira. To je posebno važno za jednorazrednice, kjer se lepispisje goji mnogokrat neposredno. S to koncentracijo spremeni se lahko pouk v posrednega.

Da si pridobijo učenci v šoli za navadno življenje potrebno pisavo, potreba je, da kmalu opustimo tablice. V večrazrednicah $\frac{1}{4}$ do pol leta zadostuje za predvaje in prične lahko potem s pisanjem v zvezke s svinčnikom ali tinto kakor že kdo hoče. Ako pa predolgo časa pustimo pisati na tablice, postane pisava okorna in težko je odvaditi učenca te pisave. Zato proč s tablicami, kakor hitro je mogoče.

(Dalje prih.)

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

47.

Poudarjalo se je že pri nas mnogokrat, da stroga narodna vzgoja stvarja ljudi, kojih jedini namen je ta, da tlačijo in zatirajo druge narodnosti. Vsled tega nimajo Slovenci misliti na to, da bi se vzgajali po strogo narodnih načelih, kajti na takov način ne bili bi nič bolji od naših zatiralcev. — Toda to menenje je čisto napačno. Strogo narodno vzgojen človek ne zaničuje in tudi ne zatira drugih narodnostij. Po strogo narodnih načelih vzgojen človek čuti bolje, nego vsak drugi, da je narodom sveta njih narodnost, in sicer ravno tako, kakor njemu njegova lastna, da vsled tega tudi čuti, kako grdo in kako ostudno je zatirati človeka samo zato, ker je druge narodnosti. Strogo naroden človek je gotovo tudi vselej pripravljen priskočiti celo na pomoč drugemu zatiranemu narodu. Ravno oni Nemci, Lahi in Madjari, ki so zatirali, in ki še zatirajo naš narod, niso imeli in nimajo nobenega narodnega čuvstva v sebi, oni niso bili nikakor narodnjaki, ne nemški, ne laški, ne madjarski. Vedeti je treba le, da ti narodje še manj poznajo narodne vzgoje, nego mi; a tudi uvedli jo bodo težko kedaj, kajti preveč navzeli so se že židovskega duha.

„Prava narodna vzgoja“ — piše škof Dupauloup — „je ona, ki postavlja mladino na stališče, koje je vzvišeno nad vsako politično agitacijo, ki stvarja tako odlične ljudi po značaji, tako blage po duhu, tako velike po srci, tako nezavisne vsled vzvišenosti svojih načel, da se kažó po svojem vstopu med svet pravične in prizanesljive proti